

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛ شبکه های توجه گرافی (GAN)

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛
شبکه های توجه گرافی
(Graph Attention Networks)

آموزش استفاده از وب آو ساینس

کارگاه آنلاین آموزش استفاده از
وب آو ساینس

کارگاه آنلاین مقاله روزمره انگلیسی

ابریشم؛ کالایی استراتژیک در اقتصاد ایران (مطالعه موردی: وضعیت ابریشم در عصر صفویه)

قدیر نجف زاده^۱

چکیده:

ابریشم از روزگاران کهن در ایران اهمیت داشته و در اقتصاد این کشور بخصوص از زمان صفویه تا اواخر دوره قاجاریه نقش اساسی ای ایفا کرده است. بخشی از تجارت ابریشم ایران از راه بندرعباس و بندر بوشهر انجام می‌شد. همچنین به دلیل نزدیکی مناطق ابریشم خیز شمال ایران به ویژه گیلان (کانون ابریشم ایران) به روسیه و وجود راه آبی دریای خزر و راه‌های خشکی نظیر تبریز، جلفا، اروان، تفلیس، خوی، ارزروم و طرابوزان بخش عمده ای از تجارت ابریشم از این راه ها انجام می‌شد. در قرن یازدهم هجری/هفدهم میلادی، با ورود پرتغالی‌ها، انگلیسی‌ها، و سپس هلندی‌ها به ایران، به علت نیاز آن‌ها به ابریشم، این محصول وارد بازارهای جهانی شد و عاملی برای رقابت شدید میان این کشورها گردید.

فراوانی تولید ابریشم و اهمیت آن به‌عنوان یک کالای صادراتی و استراتژیک، سبب اتخاذ سیاست انحصار ابریشم توسط شاه عباس اول (۹۹۶-۱۰۳۸ ق) گردید. کیفیت بالای ابریشم ایران در عصر صفویه در کنار موقعیت ممتاز ارتباطی ایران، جایگاه ایران را در عصر صفویه به‌مثابه یک کانون ارتباطی و قطب تجاری در منطقه و جهان تثبیت کرده بود. به همین دلیل در این تحقیق کوشش شده با استفاده از اسناد برجای مانده از دوره صفویه و دیگر آثاری که در این عصر درباره ابریشم ایران نگاشته شده است، نقش و اهمیت ابریشم ایران بخصوص در عصر صفویه که موجب شکوفایی تجاری ایران در منطقه و جهان شد، مورد ارزیابی و تحلیل قرار گیرد.

واژگان کلیدی: ابریشم، ایران، صفویه، مناسبات تجاری.

۱-مقدمه:

ابریشم یکی از اجناس مهم تجاری ایران بود که کشورهای مختلف اروپایی و اقوام تاجرپیشه مانند ونیزی‌ها، در طول تاریخ توجه ویژه ای به آن داشتند. تجارت ابریشم از زمان صفویه به علت تاثیر و نقش ارزنده در تجارت ایران،

۱- دانشجوی دکتری تاریخ ایران بعد از اسلام (najafzadehghadir@yahoo.com)

بیش از پیش وارد مرحله نوینی شد. به دلیل اهمیت ابریشم و نقش کلیدی آن در مناسبات تجاری ایران با کشورهای نظیر پرتغال، هلند، انگلیس و فرانسه، بسیاری از جهانگردان و نویسندگان از زمان صفویه تا اواخر دوره قاجاریه در مورد ابریشم ایران قلمفرسایی کرده اند. که از جمله آن ها می توان به افرادی چون شاردن و اولئاریوس در زمان صفویه اشاره کرد. کشورهای اروپایی در عصر صفویه نیز همچون گذشته به تجارت ابریشم با ایران توجه و علاقه خاصی داشتند. این محصول پرارزش هم از راه خلیج فارس از بندر عباس و بوشهر و هم از راه مناطق مرزی شمال، بویژه دریای خزر و بندر انزلی به روسیه و یا به صورت ترانزیت از روسیه به کشورهای اروپای شرقی صادر می شد.

اقتصاد ابریشم نه تنها طیف وسیعی از جامعه صفوی را در بخش های تولید، توزیع، بافندگی و صادرات آن بکار گرفته بود، بلکه به روند تکاملی صنعت نساجی نیز سرعت بخشید. در این پژوهش، محور اساسی بحث ا "نقش ابریشم" در شکوفایی اقتصادی و تجاری ایران بخصوص در عهد صفویه است. نخست به بیان کلیاتی در مورد محصول ابریشم، انواع آن و مهم ترین مراکز کشت آن، به اهمیت این کالا می پردازیم. پس از آن وضعیت ابریشم در عصر صفویه و عواملی که باعث شکوفایی تجاری و ارتباطی ایران در این دوره شد، مورد بررسی قرار می گیرد. مشکل اصلی که در جریان این تحقیق با آن مواجه بوده ایم، عدم دسترسی به اسناد آرشیوی عصر صفوی در زمینه تجارت خارجی این دوره می باشد.

فایده این پژوهش در جنبه کاربردی آن است. این تحقیق ضمن کنکاش در یک دوره خاص از تاریخ ایران به مسئله مهم ابریشم ایران و نقش آن در موقعیت تجاری و ارتباطی ایران می پردازد. و نتایج آن را در اختیار دیگر پژوهشگران در حوزه تاریخ قرار می دهد. اما اهمیت این پژوهش به دلیل خلا پژوهشی موجود در این زمینه است. این نوشتار یک پژوهش تاریخی است لذا در کنار روش توصیفی از روش تعلیل و تحلیل وقایع نیز استفاده شده است. پژوهش مانند هر پژوهش تاریخی دیگر بر منابع دست اول، اسناد و منابع تاریخی مبتنی است.

روش گردآوری داده ها در این پژوهش بنا به ماهیت موضوع تحقیق که تاریخی است، روش کتابخانه ای بوده که طی مراحل ذیل انجام شده است:

- گردآوری منابع و روزنامه ها از کتابخانه های مختلف

- استخراج اطلاعات از منابع

- دسته بندی و تنظیم داده ها

-بررسی و تحلیل اطلاعات استخراج شده

۲- پیشینه تحقیق:

درباره پیشینه این تحقیق باید به این نکته اشاره کنیم که درباره موضوع ابریشم در ایران و تاریخچه آن تا جایی که نویسندگان این سطور اطلاع دارد کتابی به صورت مستقل در این باره نوشته نشده است. اما به صورت جسته و گریخته در اکثر کتاب‌ها در دوره‌های مختلف به بحث ابریشم و کارکردهای اقتصادی و تجاری آن پرداخته‌اند. برای مثال اکثر سیاحان اروپایی که در عصر صفوی به ایران آمده‌اند از قبیل اولناریوس، تاورنیه، دلاواله، سانسون و ژان شاردن هر کدام در سفرنامه‌های خود به بحث ابریشم و نقش مهم آن در اقتصاد دولت صفوی مطالبی را بیان کرده‌اند. همچنین در منابع هم عصر با دولت صفوی نیز می‌توان مطالبی را درباره ابریشم پیدا کرد. البته ناگفته نماند که در بحث ابریشم چند مقاله به زبان فارسی نگارش یافته است که جهت آشنایی بیشتر به صورت مختصر به معرفی چند نمونه از این موارد می‌پردازیم.

مورد اول مقاله ای است با عنوان "کارکرد ابریشم و نقش بازرگانان ارمنی در اقتصاد و سیاست صفویان (از دوره شاه عباس یکم تا پایان حکومت صفویان)" که توسط ابوطالب سلطانیان به مرحله نگارش درآمده و در مجله پژوهشنامه تاریخ تمدن اسلامی، سال چهل و چهارم، شماره دوم، سال ۱۳۹۰ انتشار یافته است. نویسندگان در این مقاله به بررسی نقش ارمنیان در ارتباط با تجارت ابریشم در عصر صفوی می‌پردازد. نویسندگان معتقد است که بازرگانان ارمنی به دلیل دارا بودن شرایطی خاص، بار اصلی تجارت پررونق ابریشم را در عصر صفوی بخصوص در ارتباط با کشورهای اروپایی بر دوش می‌کشیدند.

مورد دوم مقاله ای است تحت عنوان "نقش ابریشم در مناسبات تجاری ایران و هلند در عصر صفوی" که به قلم شهین فارابی تدوین شده و در پژوهش نامه تاریخ، سال دوم، شماره هشتم منتشر شده است. نویسندگان در این مقاله به صورت تخصصی نقش هلندی‌ها را در بحث تجارت ابریشم با ایران در عصر صفوی را مورد تحلیل و بررسی قرار داده است. و در نهایت مورد آخر مقاله ای است تحت عنوان "ابریشم گیلان" که توسط جهانبخش ثواقب نگارش یافته و در پژوهشنامه علوم انسانی منتشر شده است. از آنجا که گیلان در عصر صفوی مهم‌ترین مرکز تولید ابریشم در کشور-چه به لحاظ کمیت و چه به لحاظ کیفیت-بود، نویسندگان این مقاله را بر آن داشته است تا به صورت تخصصی بحث ابریشم را در گیلان مورد تحلیل و بررسی قرار دهد.

۳- ابریشم و تجارت آن پیش از دوره صفویه:

بنا به گفته تاریخ نگاران و جغرافیدانانی مانند ابن حوقل، اصطخری، یاقوت حموی و قزوینی، ابریشم در ایران برای اولین بار در منطقه مرو به عمل می آمد و سپس به مناطق شمال ایران (سواحل دریای خزر) و دیگر مناطق گسترش یافت. در فاصله سده ششم تا دهم میلادی تولید و پرورش کرم ابریشم به تدریج از مرو به گرگان و طبرستان (مازندران) و بعد از آن به گیلان و سپس به مناطق مرکزی ایران راه یافت. به گونه ای که از قرن چهارم تا دهم هجری قمری، کرم ابریشم در اغلب مناطق ایران پرورش می یافت (ثواقب، ۱۳۸۱، ص ۱۴۶-۱۴۸). یکی از سفرنامه نویسان اروپایی، پس از شرح مفصلی از چگونگی پرورش کرم ابریشم، می نویسد: «دیدن کار تغییر و تحول و تخم گذاری این کرم کوچک، نشانی است از یکی از رازهای بزرگ و شگفت انگیز طبیعت که ثروت هنگفتی برای ایرانیان، به ویژه آنان که چندین محوطه برای پرورش کرم ابریشم دارند به ارمغان می آورد (اولشاریوس، ۱۳۶۳، ص ۲۶۷).

جغرافیا نویسان مسلمان در نوشته های خود اذعان می کنند که اصل ابریشم طبرستان و گیلان از مرو بوده است. ابن حوقل در این باره می گوید: «در مرو ابریشم و پيله ابریشم فراوان به دست می آید... و گویند که اصل ابریشم گرگان و طبرستان در قدیم از مرو بوده است (ابن حوقل، ۱۳۶۹، ص ۱۷۱). و یا اینکه اصطخری نیز در این باره چنین می گوید: «و شنوده ام که اصل ابریشم در روزگار از مرو به طبرستان افتاد و هنوز تخم از مرو به طبرستان برند (اصطخری، ۱۳۶۸، ص ۲۰۸). پرورش کرم ابریشم از دیرباز یکی از مهم ترین حرفه های بخش گسترده ای از مردم ایران به شمار می رفت. زیرا وضعیت جغرافیایی و اقلیمی ایران زمینه مساعدی را برای ایجاد چنین شغلی فراهم کرده بود. در دوره های بعد نیز این حرفه بخصوص در منطقه گیلان بسیار گسترش یافت و در عصر صفوی، گیلان از مهم ترین مراکز تولید ابریشم در ایران گردید. جوزافا باربارو، فعالیت های مربوط به ابریشم در گیلان را به خوبی به تصویر کشیده است (سفرنامه های ونیزیان در ایران، ۱۳۸۱، ص ۱۰۰). بعد از گیلان و طبرستان، تولید ابریشم به نواحی قفقاز و نواحی مرکزی ایران مانند کاشان، یزد، کرمان نیز رسیده است. تاورنیه در سفرنامه خود، یزد را یکی از مراکز مهم تولید ابریشم توصیف می کند (تاورنیه، ۱۳۳۶، ص ۱۲۱).

نوع و کیفیت ابریشم ایران درجات مختلفی داشت و برخی از مهم ترین آن ها عبارت بودند از: ۱- ابریشم درجه یک، که به ابریشم میلانی معروف بود و از گران ترین نوع ابریشم به شمار می رفت و عمدتاً در خراسان تولید می شد (فلور، ۱۳۵۶، ص ۳۷). ۲- ابریشم "لاجی"، که ابریشم مرغوب گیلان بود و اروپائیان آن را لاکمی می نامیدند و به

ابریشم خرواری هم معروف بود. ۳- ابریشم "شیروانی" که در شیروان و گنجه تولید می شد و در ایران به ابریشم "کدخدا پسند" یا "تاجر باب" معروف بود. ۴- ابریشم "لاس" که پست ترین نوع ابریشم محسوب می شد و عمدتاً در مازندران تولید می شد. (شاردن، ۱۳۵۰، ص ۳۷۰؛ فلور، همان، ۳۷).

حمله مغولان و بلایای ناشی از آن در سده هفتم هجری و پس از آن، از اهمیت ابریشم نکاست و آنان نیز برای ازدیاد درآمد خویش به این محصول پرسود توجه خاصی می کردند. در این دوران در مناطق مختلف خراسان از جمله مرو، نیشابور، خواف، گناباد، سراسر گرگان، گیلان، مازندران، شروان، اران، فارس، یزد و دیگر مناطق پرورش کرم ابریشم و صنعت ابریشم بافی رواج داشت.

۴- وضعیت ابریشم در دوره صفویه:

در عصر صفویه بویژه در زمان فرمانروایی شاه عباس اول، صنعت ابریشم در اقتصاد ایران اهمیت ویژه ای پیدا کرد. ثبات سیاسی، مرکزیت شدید، امنیت داخلی و بویژه نظام منظم راهداری موجب شد که اقتصاد ایران در این زمان در مسیر شکوفایی گام نهد. یکی از ویژگی های بارز اقتصاد این دوره، رشد تجارت بود. بدون شک ابریشم در این رشد تجارت و شکوفایی اقتصاد تاثیر مهمی داشت. عمده ترین کالای طبیعی ایران در عصر صفویه، ابریشم بود و از این رو بزرگترین و مهم ترین مال التجاره ایران را نیز تشکیل می داد. محصول ابریشم عصر صفوی به طور عمده در استان های شمالی مثل گیلان تولید می شد. ابریشم گیلان در تمامی کشورهای اروپایی اشتهار خاصی یافته بود و توانست بازرگانان خارجی را به سوی خود جلب کند. به واسطه همین محصول ابریشم، حکومت صفویان با اغلب کشورهای خارجی مناسبات تجاری گسترده ای برقرار کرد و به بعضی از کشورها نیز نماینده تجاری فرستاد. شاردن در تحسین از توسعه مناسبات بازرگانی در عهد صفویه می نویسد: «بازرگانان ایرانی در تمام نقاط دنیا از سوئد گرفته تا چین نماینده دارند و به بازرگانی مشغولند» (شاردن، همان، ص ۳۷۱).

در دوره صفوی، تجارت ابریشم یکی از راه های عمده تامین درآمد شاه محسوب می شد و از فروش سالیانه آن مبالغ هنگفتی عاید خزانه شاهی می شد. مالیاتی که از تولید کنندگان ابریشم گرفته می شد و نیز حقوق گمرکی و عوارض راهداری حاصل از کاروان های تجارتي ابریشم، مبلغ بسیاری می شد، که به خزانه شاهی واریز می شد. در اثر اقدامات شاه عباس اول، تولید ابریشم- که در نتیجه جنگ های ایران و عثمانی در سده دهم هجری تا حدی تنزل پیدا کرده بود- بار دیگر توسعه پیدا کرد. با توجه به همین منافع ابریشم و اهمیت آن در نظام اقتصادی صفوی بود که شاه عباس حتی انحصار تجارت ابریشم را در اختیار گرفت و تجارت ابریشم به عنوان یک کالای استراتژیک

و مهم در انحصار دولت قرار گرفت. شاه عباس اول با درپیش گرفتن سیاست انحصاری تجارت ابریشم در دست دولت، اهدافی چند را دنبال می کرد که مهم ترین آن ها عبارت بودند از: ۱- ضربه به اقتصاد دولت عثمانی؛ چون با انحصاری شدن این محصول از صادرات ابریشم به قلمرو عثمانی جلوگیری می شد و در نتیجه به لحاظ نظامی به اقتصاد جنگی آن کشور، به عنوان دشمن دیرینه دولت صفوی ضربه وارد می شد (خواجگی اصفهانی، ۱۳۶۸، ص ۳۹). ۲- ایجاد موازنه تجارت خارجی؛ دولت با درپیش گرفتن چنین سیاستی می توانست توازن را در مسئله تجارت خارجی با دولت های اروپایی تنظیم کند. ۳- به لحاظ سیاسی، انحصار تجارت ابریشم ابزار مناسبی برای مقابله با یکه تازی های پرتغالی ها در خلیج فارس بود. شاه عباس با اجرای این سیاست توانست تا حدی با خود سری های آن ها برخورد کند. ۴- و البته مهم تر از همه طمع شاه عباس به سود سرشاری بود که با اجرای چنین سیاستی نصیب دولت صفوی می شد. اکثر منابع به این نکته اذعان دارند که با اجرای سیاست انحصار تجارت ابریشم، شاه عباس اول به سود بیشماری دست پیدا کرد.

۵- ابریشم ایران در عرصه تجارت خارجی:

گسترش تولید ابریشم در عصر صفوی یکی از عوامل ورود اروپائیان به ایران و رقابت های تجاری میان آن ها بود. توسعه صادرات ابریشم به کشورهای اروپایی برای ایران ثروت هنگفتی را پدید می آورد (تاج بخش، ۱۳۴۰، ص ۲۵۴). هر سال مقدار زیادی ابریشم خام به کشورهای نظیر عثمانی، روسیه، هند، لهستان، هلند، پرتغال، ایتالیا و... صادر می شد. در پی اجرای سیاست انحصار تجارت ابریشم در دست شاه، تجارت داخلی ایران بیشتر در دست عناصر ایرانی و غیر ایرانی چون یهودیان، هندیان و غیره بود. اما تجارت خارجی ایران عمدتاً در دست ارمنی ها بود. ارمنی ها با کوشش های بسیار، بیشترین سهم را در تجارت خارجی ایران با دیگر کشورها و مراکز مهم اقتصادی جهان آن روز به خود اختصاص داده بودند. حوزه های تجارت خارجی ابریشم ایران در زمان صفویان را به لحاظ جغرافیایی می توان به دو بخش کلی تقسیم کرد.

الف- حوزه کشورهای شرقی: بازارهای این حوزه عمدتاً عبارت بودند از کشورهای همسایه، شبه قاره هند و دیگر کشورهای آسیایی. در میان ممالک شرقی، بازرگانی ایران با هندوستان بسیار گسترده تر بود و گذشته از ابریشم اقلام گوناگونی را دربر می گرفت. یکی از بهترین نوع ابریشم تولیدی ایران معروف به "میلانی" بود که در خراسان تولید می شد و بیشتر آن به هندوستان صادر می شد (فلور، همان، ص ۳۷). البته در مقابل این صادرات به شبه قاره هند، کالاهای گوناگونی چون ادویه، پوست، برخی از فلزات قیمتی و غیره نیز وارد ایران می شدند. تا زمانی که

بازرگانی ایران با این کشورها از راه های شرقی و جنوب شرقی ایران انجام می شد، بازرگانان ارمنی که نمایندگان رسمی دولت صفوی در بحث تجارت ابریشم بودند در مراکز تجاری ترانزیتی مهمی چون کابل، قندهار و هرات مستقر بودند (سلطانیان، ۱۳۸۸، ص ۶۵). از دیگر کشورهای شرقی که در بحث تجارت ابریشم با دولت صفوی در برخی از مواقع مناسبات مهمی داشتند، دولت عثمانی بود. البته مناسبات میان این دو کشور در زمان های مختلف، متفاوت بود. اما روابط تجاری ایران و عثمانی جز در مواقع جنگ ها و ناامنی ها، کمابیش برقرار بود. چون نیاز کارگاه های بافندگی عثمانی به ابریشم ایران اجتناب ناپذیر بود.

ب- حوزه کشورهای غربی: منابع به وضوح نشان می دهند که حکومت صفوی در بحث تجارت ابریشم با ممالک غربی بسیار فعال بود و فعالیت های آن ها در این حوزه بیشتر بوده است. روسیه از جمله کشورهایی بود که به شدت به ابریشم ایران علاقمند بود. حکومت روسیه در زمان شاه عباس اول مایل بود، که تمام ابریشم گیلان و سواحل دریای خزر از طریق این دریا به آن کشور فرستاده شود تا مشتریان انگلیسی و هلندی و ونیزی و دیگر کشورهای اروپا، به ناگزیر ابریشم مورد نیاز خود را از بازرگانان روسی خریداری کنند. تزار روسیه در سال ۱۰۳۷ هجری قمری در همین رابطه سفیری به نزد شاه عباس فرستاد و در همین خصوص مذاکراتی نیز صورت پذیرفت و روسیه نماینده ای را بدین منظور به دربار صفوی فرستاد. (فلسفی، ۱۳۳۹، ص ۱۳۳؛ هوشنگ مهدوی، ۱۳۶۴، ج ۱، ص ۱۷۹).

بازرگانان ابریشم ایران همچنین با تاجران ایتالیایی، به ویژه ونیزیان هم همکاری تنگاتنگی داشتند. آنان ابریشم ایران را از راه ازمیر و حلب به دریای مدیترانه و سپس ونیز و یا دیگر مراکز بازرگانی آن کشور در کرانه دریای مدیترانه انتقال می دادند. و از آن نقاط نیز ابریشم ایران را به کشورهای بزرگ اروپایی آن زمان مانند اسپانیا، لهستان، مجارستان، فرانسه، هلند و انگلیس می فرستادند. ابریشم ایران، هرگاه که دولت صفوی با دولت عثمانی در صلح و مسالمت به سر می برد، بیشتر از آسیای صغیر، گرجستان، دریای سیاه و دریای مدیترانه به اروپا فرستاده می شد و اگر میان دو دولت جنگ و درگیری بود، به وسیله کشتی های پرتغالی و اسپانیایی از طریق بندر عباس و خلیج فارس و اقیانوس هند به انگلستان حمل می شد. البته مسیر دیگری نیز پیش بینی شده بود که در مواقع جنگ سرزمین عثمانی را دور می زد. این مسیر از گیلان-از طریق دریای خزر-به هشتار خان می رسید و سپس در مسیر ولگا پیش رفته، از آن جا نیز از راه خشکی به اوکراین می رسید (سیوری، ۱۳۶۳، ص ۱۷۶).

در زمینه تجارت خارجی ابریشم در زمان صفویان و بویژه در زمان شاه عباس، هلند یکی از کشورهای بود که در این خصوص بسیار فعال بود. آن ها بعد از اخراج پرتغالی ها از جزیره هرمز، متوجه خلیج فارس شدند و با پایه ریژی هند شرقی هلند به مدت چندین سال به مهم ترین بازیگر در عرصه تجارت ابریشم با دولت صفوی تبدیل شدند. روابط تجاری ابریشم ایران و هلند، یک رویکرد دو طرفه بود. از طرفی شاه عباس به دلیل رقابت تجاری هلند با قدرت های اسپانیا و پرتغال تصمیم گرفت با کمپانی هند شرقی هلند در بندر عباس، ارتباط تجاری برقرار نماید (شوستر والسر، ۱۳۶۴، ص ۱۰۶). و از طرف دیگر هلند نیز خواهان برقراری این رابطه تجاری با ایران بود. شاه عباس در تجارت ابریشم، بنا به دلایلی خاص، هلند را بر انگلیس ارجحیت می داد، چون هلندی ها بر خلاف انگلیسی ها در پیشنهادات قراردادی شاه عباس، سازش بیشتری از خود نشان می دادند (سیوری، همان، ص ۱۹۵-۱۹۶).

۶- نتیجه:

با همه فراز و نشیب هایی که ابریشم در طول تاریخ ایران داشته است، همواره یکی از کالاهای مهم صادراتی به شمار می آمد. از زمان صفویه و توجه شاهان این سلسله به خصوص شاه عباس اول به ابریشم، این کالا جایگاه ویژه ای یافت، به گونه ای که بسیاری از کشورهای اروپایی نظیر پرتغال، هلند، انگلستان، فرانسه و غیره علاقه خاصی به ابریشم ایران نشان دادند. با ورود اروپائیان به ایران، کشور ما وارد یک اقتصاد جهانی شد. محصول ابریشم کارکرد اقتصادی مهمی در جامعه داشت. اتخاذ سیاست انحصار ابریشم توسط شاه عباس اول موجب شد تا این محصول به عنوان یک کالای استراتژیک جنبه سیاسی نیز به خود بگیرد و صادرات آن هدفمند گردد و صدور آن به کشورهای متخاصم مثل عثمانی و پرتغال تحت نظارت درآید.

نکته دیگر اینکه بازرگانان ارمنی، نقش تاثیرگذاری در چرخه اقتصاد ابریشم در عصر صفوی داشتند. ارمنی ها از آن روی که با زبان های اروپایی آشنایی داشتند و هم اینکه در میان هم کیشان مسیحی خود بهتر می توانستند بازاریابی کنند، توانستند ابریشم ایران را به قلمروهای مختلفی در سراسر جهان معرفی و عرضه نمایند. بنابراین ابریشم ایران در عصر صفوی به یک قطب مهم تجاری نه تنها در منطقه بلکه در سطح جهانی تبدیل شد و به دلیل دارا بودن موقعیت مطلوب ارتباطی-اعم از زمینی و دریایی-با کشورهای مختلف اروپایی و غیر اروپایی به صورت مستقیم یا غیر مستقیم سبب شکوفایی این قطب تجاری گردیده بود.

منابع:

۱- کتاب ها:

- ابن حوقل. (۱۳۶۹). سفرنامه ابن حوقل، ترجمه جعفر شعار، تهران: امیرکبیر.
- اصطخری، ابواسحق ابراهیم. (۱۳۶۳). مسالک و ممالک، به اهتمام ایرج افشار، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- اولثاریوس، آدام. (۱۳۶۳). سفرنامه اولثاریوس، ترجمه احمد بهپور، بی جا: انتشارات ابتکار.
- تاج بخش، احمد. (۱۳۴۰). ایران در زمان صفویه، تهران: انتشارات کتابفروشی چهر.
- تاورنیه، ژان باپتیست. (۱۳۳۶). سفرنامه تاورنیه، ترجمه ابوتراب نوری، به تصحیح شیروانی، تهران: سنایی.
- خواجه اصفهانی، محمد معصوم. (۱۳۶۸). خلاصه السیر: تاریخ روزگار شاه صفی، تهران: علمی.
- سفرنامه های ونیزیان در ایران، (۱۳۸۱)، ترجمه منوچهر امیری، تهران: خوارزمی.
- سیوری، راجر. (۱۳۶۳). ایران عصر صفوی، ترجمه احمد صبا، تهران: کتاب تهران.
- شاردن، ژان. (۱۳۵۰). سیاحت نامه شاردن، ترجمه محمد عباسی، جلد ۴، تهران: امیرکبیر.
- شوستر والسر، سیبیل. (۱۳۶۴). ایران صفوی از دیدگاه سفرنامه های اروپائیان، ترجمه غلامرضا ورهرام، تهران: انتشارات امیرکبیر.

فلسفی، نصرالله. (۱۳۳۹). زندگی شاه عباس، جلد ۵، تهران: کتاب کیهان.

فلور، ویلم. (۱۳۵۶). اولین سفرای ایران و هلند، به کوشش داریوش مجلسی و حسین ابوترابی، تهران: طهوری.

- هوشنگ مهدوی، عبدالرضا. (۱۳۶۴). تاریخ روابط خارجی ایران، جلد ۱، تهران: انتشارات امیرکبیر.

۲- مقالات:

- ثواقب، جهانبخش. (۱۳۸۱). "ابریشم گیلان"، پژوهشنامه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید بهشتی تهران، شماره ۳۴.

- سلطانیان، ابوطالب. (۱۳۸۸). "روابط بازرگانی ایران و هند در دوره صفویه"، فصلنامه تاریخ روابط خارجی، سال دهم، شماره ۴۰.

فلسفی، نصرالله. (۱۳۵۳). "تجارت ابریشم در زمان شاه عباس اول"، مجله وحید، شماره های ۱ و ۲.

SID

سرویس های
ویژه

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

عضویت در
خبرنامه

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛
شبکه های توجه گرافی
(Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین آموزش استفاده از
وب آوساینس

کارگاه آنلاین مقاله روزمره انگلیسی